Samling af Afgørelser

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT
M. CAMPOS SÁNCHEZ-BORDONA
fremsat den 10. december 2020[1]

Sag C-950/19

A
procesdeltager:
Patentti- ja rekisterihallituksen tilintarkastuslautakunta

(anmodning om præjudiciel afgørelse indgivet af Helsingin hallinto-oikeus (forvaltningsdomstol i Helsinki, Finland))

»Præjudiciel forelæggelse – revisorer – direktiv 2006/43/EF – artikel 22a – karensperiode for den reviderede virksomheds ansættelse af tidligere revisorer – tilsidesættelse af forbuddet mod at påtage sig en ledende stilling i den reviderede virksomhed – revisorers uafhængighed«

1. Direktiv 2006/43/EF[2] bestemmer, at revisorer skal være uafhængige af den virksomhed, der revideres, og ikke være involveret i sidstnævntes beslutningstagning.

2. Et af de lovmæssige krav, der blev fastlagt for at sikre denne uafhængighed, blev vedtaget i 2014 ved direktiv 2014/56/EU[3], som tilføjede en ny bestemmelse, artikel 22a, til direktiv 2006/43, hvorefter en person, der har status som en »ledende revisionspartner i forbindelse med revisionsopgaven«[4], ikke kan påtage sig en ledende stilling i den reviderede virksomhed i en bestemt periode[5].

3. Fra og med 2014 er dette forbud, som tidligere naturligvis gjorde sig gældende i den periode, hvor den ledende revisionspartner var hovedansvarlig for at udføre den lovpligtige revision af den reviderede virksomhed, blevet udvidet til at omfatte den efterfølgende periode (et eller to år, afhængig af om der er tale om virksomheder af interesse for offentligheden[6]) efter fratrædelsen som ledende revisionspartner i forbindelse med revisionsopgaven.

4. I denne sag blev en »ledende revisionspartner« i et revisionsfirma ansat før den pågældendes fratrædelse som ledende revisionspartner i forbindelse med revisionsopgaven med henblik på at varetage en fremtrædende ledende stilling i den reviderede virksomhed.

1 – Originalsprog: spansk.

2 – Europa-Parlamentets og Rådets direktiv af 17.5.2006 om lovpligtig revision af årsregnskaber og konsoliderede regnskaber, om ændring af Rådets direktiv 78/660/EØF og 83/349/EØF og om ophævelse af Rådets direktiv 84/253/EØF (EUT 2006, L 157, s. 87).

3 – Europa-Parlamentets og Rådets direktiv af 16.4.2014 om ændring af direktiv 2006/43/EF om lovpligtig revision af årsregnskaber og konsoliderede regnskaber (EUT 2014, L 158, s. 196).

4 – Artikel 22a omhandler to kategorier af personer: a) revisorer og ledende revisionspartnere hos et revisionsfirma og b) andre partnere end ledende revisionspartnere hos et revisionsfirma og ansatte. Den person, der er blevet straffet i denne sag, tilhører den første kategori.

5 – Denne bestemmelse indgik allerede i den oprindelige ordlyd af direktiv 2006/43 (artikel 42, stk. 3), men vedrørte kun virksomheder af interesse for offentligheden. Den har fundet anvendelse på andre virksomheder, der revideres, siden 2014.

6 – Ifølge forelæggelsesafgørelsen var perioden på to år i denne sag, og dermed må den reviderede virksomhed være en virksomhed af interesse for offentligheden.

5. Revisorens adfærd blev straffet med en bøde af det kompetente organ (revisionsudvalget[7]), og den pågældende anlagde sag til prøvelse af denne bøde ved den forelæggende ret. Sidstnævnte har forelagt Domstolen et præjudicielt spørgsmål, hvormed der ønskes en fortolkning af artikel 22a, stk. 1, litra a), i direktiv 2006/43.

6. Domstolens svar vil gøre det muligt at afgøre, om en ledende revisionspartner påtager sig en ledende stilling i den reviderede virksomhed, når den pågældende indgår en ansættelseskontrakt med denne virksomhed, eller først, når den pågældende faktisk påbegynder at varetage ledelsesopgaver.

I. Retsforskrifter

A. EU-retten. Direktiv 2006/43

7. Artikel 2 (»definitioner«) har følgende ordlyd:

»I dette direktiv forstås ved:

[…]

2) »revisor«: en fysisk person, som i overensstemmelse med dette direktiv er bemyndiget af en medlemsstats kompetente myndigheder til at udføre lovpligtig revision

3) »revisionsfirma«: en juridisk person eller enhver anden enhed – uanset dens juridiske form – som i overensstemmelse med dette direktiv er bemyndiget af en medlemsstats kompetente myndigheder til at udføre lovpligtig revision

[…]

16) »ledende revisionspartner«:

   a) den eller de revisorer, et revisionsfirma har udpeget til for en særlig revisionsopgave at være hovedansvarlig for at udføre den lovpligtige revision på revisionsfirmaets vegne, eller

   b) ved koncernrevision mindst den eller de revisorer, et revisionsfirma har udpeget til at være hovedansvarlig for at udføre den lovpligtige revision på koncernplan, og den eller de revisorer, et revisionsfirma har udpeget til at være hovedansvarlig på datterselskabsplan, eller

   c) den eller de revisorer, der underskriver revisionspåtegningen.«

8. Artikel 22 (»uafhængighed og objektivitet«) bestemmer:

»1. Medlemsstaterne sikrer, at en revisor eller et revisionsfirma, der udfører lovpligtig revision, og enhver fysisk person, der direkte eller indirekte kan påvirke resultatet af den lovpligtige revision, er uafhængig af den virksomhed, der revideres og ikke er involveret i den reviderede virksomheds beslutningstagning.

Uafhængighed kræves som minimum både i den periode, som regnskabet, der skal revideres, dækker, og i den periode, hvor den lovpligtige revision udføres.

7 – Dette udvalg er et officielt organ under Patentti- ja rekisterihallituksen tilintarkastuslautakunta (kontoret for intellektuel ejendomsret, Finland).

Medlemsstaterne sikrer, at en revisor eller et revisionsfirma træffer alle nødvendige foranstaltninger til at sikre, at hans, hendes eller dets uafhængighed under udførelsen af en lovpligtig revision ikke påvirkes af eventuelle eksisterende eller potentielle interessekonflikter eller forretningsrelationer eller andre direkte eller indirekte relationer, der berører den revisor eller det revisionsfirma, der udfører den lovpligtige revision, og, hvor det er relevant, deres netværk, ledere, revisorer, ansatte, enhver anden fysisk person, hvis tjenester stilles til rådighed for eller kontrolleres af revisoren eller revisionsfirmaet, eller enhver anden person, der er direkte eller indirekte forbundet med revisoren eller revisionsfirmaet ved et kontrolforhold.

Revisoren eller revisionsfirmaet må ikke udføre en lovpligtig revision, hvis der er nogen som helst risiko for selvrevision, egeninteresse, partiskhed, fortrolighed eller intimidering som følge af finansielle, personlige, forretnings- eller ansættelses- eller andre forhold mellem:

– revisoren, revisionsfirmaet, dets netværk samt enhver fysisk person, som har mulighed for at påvirke den lovpligtige revision, og

– den virksomhed, der revideres,

på baggrund af hvilke en objektiv, fornuftig og velinformeret tredjepart, under hensyn til de sikkerhedsforanstaltninger, der er truffet, ville konkludere, at revisorens eller revisionsfirmaets uafhængighed er bragt i fare.

2. Medlemsstaterne sikrer, at en revisor, et revisionsfirma, deres ledende revisionspartnere, deres ansatte samt enhver anden fysisk person, hvis tjenester stilles til rådighed for eller under kontrol af revisoren eller revisionsfirmaet, og som er direkte involveret i lovpligtige revisionsaktiviteter, og personer med tæt tilknytning til disse som defineret i artikel 1, stk. 2, i Kommissionens direktiv 2004/72/EF […], ikke besidder eller har en væsentlig og direkte egentlig ejendomsret til eller deltager i andre former for transaktioner vedrørende et finansielt instrument, der udstedes, garanteres eller på anden måde understøttes af en revideret virksomhed inden for deres primære lovpligtige revisionsaktiviteter, end interesser, der ejes indirekte via diversificerede kollektive investeringsordninger, herunder forvaltede midler såsom pensionskasser og livsforsikring.

3. Medlemsstaterne sikrer, at revisorer og revisionsfirmaer i deres revisionsarbejdspapirer dokumenterer alle væsentlige trusler mod deres uafhængighed og de sikkerhedsforanstaltninger, der er truffet for at mindske disse trusler.

4. Medlemsstaterne sikrer, at de personer eller firmaer, der er omhandlet i stk. 2, ikke deltager i eller på anden måde påvirker resultatet af en lovpligtig revision af en bestemt revideret virksomhed, hvis de:

a) ejer andre finansielle instrumenter i den reviderede virksomhed end interesser, der ejes indirekte via diversificerede kollektive investeringsordninger

b) ejer andre finansielle instrumenter i enhver virksomhed, der er tilknyttet en revideret virksomhed, end interesser, der ejes indirekte via diversificerede kollektive investeringsordninger, hvis dette ejerskab kan medføre eller generelt opfattes som en årsag til interessekonflikter

c) i den periode, der er omhandlet i stk. 1, har haft et ansættelses-, forretnings- eller andet forhold til den pågældende reviderede virksomhed, der kan medføre eller generelt opfattes som en årsag til interessekonflikter.

5. De personer eller firmaer, der er omhandlet i stk. 2, må ikke anmode om eller modtage pengegaver eller andre gaver, erkendtligheder eller lignende fordele fra den reviderede virksomhed eller nogen virksomhed, der er knyttet til en revideret virksomhed, medmindre en objektiv, rimelig og informeret tredjepart vil betragte værdien deraf som ubetydelig eller uvæsentlig.

6. Hvis en revideret virksomhed i regnskabsperioden overtages af, fusionerer med eller overtager en anden virksomhed, identificerer og evaluerer revisoren eller revisionsfirmaet alle aktuelle eller nylige interesser eller relationer, herunder eventuelle andre ydelser end revision til den pågældende virksomhed, som under hensyntagen til tilgængelige sikkerhedsforanstaltninger kan bringe revisorens uafhængighed og evne til at fortsætte den lovpligtige revision efter fusions- eller overtagelsesdatoen i fare.

Revisoren eller revisionsfirmaet træffer hurtigst muligt og under alle omstændigheder senest inden for tre måneder alle de foranstaltninger, som er nødvendige for at afslutte aktuelle interesser eller relationer, som kan kompromittere deres uafhængighed, og vedtager om muligt sikkerhedsforanstaltninger for at minimere eventuelle trusler mod denne uafhængighed som følge af tidligere og aktuelle interesser og relationer.«

9. Artikel 22a (»reviderede virksomheders ansættelse af tidligere revisorer eller af revisorers eller revisionsfirmaers ansatte«) har følgende ordlyd:

»1. Medlemsstaterne sikrer, at en revisor eller ledende revisionspartner, der udfører en lovpligtig revision på et revisionsfirmas vegne, ikke før udløbet af en periode på mindst et år, eller, hvis der er tale om lovpligtig revision af virksomheder af interesse for offentligheden, udløbet af en periode på to år efter fratrædelsen som revisor eller ledende revisionspartner i forbindelse med revisionsopgaven:

a) påtager sig en ledende stilling i den reviderede virksomhed

b) bliver medlem af et eventuelt revisionsudvalg i den reviderede virksomhed eller, hvis der ikke findes et sådant udvalg, det organ, der varetager de samme funktioner som et revisionsudvalg

c) bliver bestyrelsesmedlem, der ikke indgår i direktionen, eller medlem af tilsynsorganet i den reviderede virksomhed.

2. Medlemsstaten skal sikre, at ansatte og andre partnere end ledende revisionspartnere hos en revisor eller et revisionsfirma, som udfører lovpligtig revision, samt enhver anden fysisk person, hvis tjenester stilles til rådighed for eller under kontrol af revisoren eller revisionsfirmaet, ikke, hvis sådanne ansatte, partnere eller andre fysiske personer er personligt godkendt som revisorer, påtager sig nogen af de opgaver, der er omhandlet i stk. 1, litra a), b) og c), før mindst et år efter, at vedkommende var direkte involveret i de lovpligtige revisionsopgaver.«

10. Artikel 22b (»forberedelser til lovpligtig revision og vurdering af truslerne mod uafhængigheden«) bestemmer:

»Medlemsstaterne sikrer, at en revisor eller et revisionsfirma, inden de accepterer eller fortsætter en lovpligtig revisionsopgave, vurderer og dokumenterer:

– om de opfylder kravene i artikel 22

[…]«

B. Finsk ret. Tilintarkastuslaki 1141/2015 af 18. september 2015[8]

11. I henhold til kapitel 4, § 11, stk. 1, må en revisor eller ledende revisionspartner, som gennemfører en regnskabsrevision for et revisionsselskab, ikke påtage sig følgende stillinger før mindst et år efter regnskabsrevisionen:

1) en ledende stilling i den reviderede virksomhed

2) medlemskab af den reviderede virksomheds revisionsudvalg eller af et organ, som udøver et revisionsudvalgs funktioner

3) medlemskab af bestyrelsen uden tilknytning til direktionen eller medlemskab af den reviderede virksomheds tilsynsorgan.

12. I henhold til kapitel 4, § 11, stk. 2, forlænges den i stk. 1 nævnte frist til to år, når genstanden for revisionen er en virksomhed af offentlig interesse.

13. I henhold til kapitel 10, § 5, stk. 1, kan revisionsudvalget udstede en bøde, hvis en revisor overtræder de i kapitel 4, § 11, nævnte frister for en revisors skift til ansættelse hos en revideret virksomhed. I henhold til § 5, stk. 2, udgør bøden op til 50 000 EUR.

14. I henhold til kapitel 10, § 7, stk. 1, skal der ved afgørelsen om at udstede bøden tages hensyn til alle relevante omstændigheder. Der er tale om:

1) overtrædelsens grovhed og varighed

2) graden af revisorens ansvar

3) revisorens vilje til at samarbejde med den kompetente myndighed

4) tidligere bøder, som er pålagt revisoren, og

5) omfanget af den skade eller de ulemper, der er forårsaget ved handlingen eller undladelsen.

15. I henhold til kapitel 10, § 7, stk. 2, skal der ved beslutningen om bøden foruden de i stk. 1 nævnte omstændigheder tages hensyn til:

1) revisorens økonomiske forhold

2) omfanget af de fordele, som revisoren har opnået.

II. De faktiske omstændigheder og de præjudicielle spørgsmål

16. KHT A (herefter »den ledende revisionspartner«) havde siden 2014 arbejdet som ledende revisionspartner i revisionsfirmaet Y Oy (herefter »revisionsfirmaet«).

17. I forbindelse med revisionsfirmaets levering af tjenesteydelser til selskabet X Oyj (herefter »den reviderede virksomhed«) underskrev den ledende revisionspartner den 5. februar 2018 revisionspåtegningen vedrørende sidstnævnte virksomheds årsregnskab for 2017.

8 – Lov om revision nr. 1141/2015 af 18.9.2015, herefter »revisionsloven«.

18. Den 12. juli 2018 indgik den ledende revisionspartner en ansættelsesaftale med den reviderede virksomhed med henblik på at blive leder af finansafdelingen og medlem af ledelsesgruppen.

19. I henhold til et af vilkårene i denne aftale skulle den ledende revisionspartner ikke varetage denne ledende stilling i praksis før februar 2019. Indgåelsen af aftalen blev offentliggjort ved en børsmeddelelse.

20. Den 31. august 2018 afsluttede den ledende revisionspartner sine opgaver i forbindelse med revisionsfirmaet, hvilket blev meddelt i en skrivelse af samme dato, som blev sendt til revisionsudvalget.

21. Den reviderede virksomhed bekræftede skriftligt, at den ledende revisionspartner forud for offentliggørelsen af revisionspåtegningen for 2018 hverken ville varetage funktioner i en ledende stilling eller i en stilling med ansvar for selskabets finanser eller regnskabsaflæggelse.

22. Ved afgørelse af 13. november 2018 pålagde revisionsudvalget den ledende revisionspartner en bøde på 50 000 EUR på grund af overtrædelse af karensperioden som omhandlet i revisionslovens kapitel 4, § 11.

23. I februar 2019, da den reviderede virksomheds årsregnskaber for 2018 var blevet underskrevet, begyndte den ledende revisionspartner at udføre sine ledelsesopgaver i den pågældende virksomhed i overensstemmelse med aftalevilkårene.

24. Den ledende revisionspartner har anlagt sag til prøvelse af beslutningen om bøde ved Helsingin hallinto-oikeus (forvaltningsdomstol i Helsinki, Finland).

25. Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at det er ikke er tilsidesættelsen af forbuddet, der er omtvistet i sagen, men derimod overtrædelsens grovhed og den pålagte bødes størrelse. Ifølge den ledende revisionspartner bør bøden nedsættes til mindst det halve.

26. Sagsøgeren har fremført følgende argumenter til støtte for sin påstand [9]:

– Den ledende revisionspartner har samarbejdet med de administrative myndigheder og har udvist en gennemsigtig adfærd i forbindelse med de forhold, der er afgørende for bøden.

– Den ledende revisionspartner påtog sig stillingen, da den pågældende begyndte at varetage sine opgaver i den reviderede virksomhed (februar 2019), og ikke ved indgåelsen af aftalen. Dermed overtrådte den pågældende kun karensperioden fra februar 2019.

– Fra underskrivelsen af revisionspåtegningen for regnskabsåret 2017 (februar 2018) mistede sagsøgeren muligheden for at udøve indflydelse på kontrollen af den reviderede virksomheds årsregnskaber. Dermed bør karensperioden anses for at være begyndt på daværende tidspunkt.

– Skiftet af revisor for regnskabsåret 2018, som fremgår af registreringen i handelsregistret, samt den omstændighed, at den ledende revisionspartner ikke varetog stillingen som leder af finansafdelingen i den reviderede virksomhed, før denne virksomheds årsregnskaber for 2018 var blevet underskrevet, vidner om, at udnævnelsen til leder af finansafdelingen i den pågældende virksomhed ikke medførte nogen risiko for uafhængigheden i revisionen.

9 – Forelæggelsesafgørelsens præmis 4, 5 og 6.

27. Revisionsudvalget anfægtede søgsmålet og gjorde følgende gældende [10]:

– Karensperioden begyndte ikke på tidspunktet for underskrivelsen af årsregnskaberne for 2017, men derimod den 12. juli 2018, da aftalen blev indgået.

– Den ledende revisionspartner påtog sig stillingen, da den pågældende underskrev aftalen med den reviderede virksomhed. Det omtvistede forbud har navnlig til formål at sikre revisorens uafhængighed, som også bør bedømmes ud fra et eksternt perspektiv.

– Indgåelsen af en kontrakt er en synlig omstændighed, som har direkte indvirkning på adfærd og indstilling hos den underskrivende part, hans arbejdsgiver og stakeholders.

– Ved beslutningen om bøden blev alle de i revisionsloven fastlagte omstændigheder taget i betragtning.

28. På denne baggrund har Helsingin hallinto-oikeus (forvaltningsdomstol i Helsinki, Finland) forelagt Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Skal artikel 22a, stk. 1 (indføjet ved direktiv 2014/56[…]), i direktiv 2006/43[…] fortolkes således, at en ledende revisionspartner påtager sig en stilling af den i dette stykke nævnte art, når ansættelseskontrakten indgås?

2) Såfremt det første spørgsmål besvares benægtende: Skal artikel 22a, stk. 1 [(indføjet ved direktiv 2014/56), i direktiv 2006/43] fortolkes således, at en ledende revisionspartner påtager sig en stilling af den i dette stykke nævnte art, når arbejdet i den pågældende stilling indledes?«

III. Retsforhandlingerne for Domstolen

29. Anmodningen om præjudiciel afgørelse indgik til Domstolen den 17. december 2019.

30. Kun Kommissionen har indgivet et skriftligt indlæg. Det blev ikke anset for nødvendigt at afholde et retsmøde.

IV. Bedømmelse

A. Indledende præcisering

31. Den forelæggende ret nærer tvivl om fortolkningen af det udtryk, der i artikel 22a, stk. 1, litra a), i direktiv 2006/43 anvendes til at definere et af de forbud, som revisorer er pålagt.

32. Som det fremgår af det ovenstående, forbyder denne bestemmelse, at den ledende revisionspartner i forbindelse med revisionsopgaven, efter fratrædelsen, »påtager sig en ledende stilling« i den reviderede virksomhed i en bestemt periode [11].

10 – Forelæggelsesafgørelsens præmis 7, 8 og 9.

11 – Sagens parter har diskuteret tidspunktet for »fratrædelsen som revisor eller ledende revisionspartner« som begyndelsestidspunktet for beregningen af karensperioden, men den forelæggende ret har ikke givet udtryk for bekymring over dette punkt, som ikke er nævnt i anmodningen om præjudiciel afgørelse.

33. Det præjudicielle spørgsmål (der, selv om det er delt op i to spørgsmål, reelt afspejler én tvivl), er ret præcist og drejer sig om at afgøre, hvilken dato der er relevant for, hvornår den pågældende kan anses for at have *påtaget sig* stillingen: da aftalen mellem den ledende revisionspartner og den reviderede virksomhed blev indgået (juli 2018), eller da den pågældende begyndte at udføre sine opgaver i den pågældende virksomhed (februar 2019).

34. Ifølge forelæggelsesafgørelsens oplysninger berører spørgsmålet om den relevante dato ikke den omstændighed, at det er fastslået, at der forelå en strafbar overtrædelse. Den ledende revisionspartner har ikke nedlagt påstand om annullation, men derimod om nedsættelse af den pålagte bøde, og har dermed indirekte erkendt, at overtrædelsen under alle omstændigheder har fundet sted.

35. Spørgsmålet om, hvilken dato der er relevant, synes således kun at være af betydning som et forhold, der kan regulere bødens størrelse, jf. revisionslovens kapitel 10, § 7, stk. 1.

B. Den generelle sammenhæng, hvori direktiv 2006/43 indgår

36. Den harmoniserede regulering af revisionsområdet udspringer af traktaten om oprettelse af Det Europæiske Økonomiske Fællesskab, hvori det blev vedtaget, at Rådet og Kommissionen udfører deres opgaver ved i det nødvendige omfang at samordne de garantier, som kræves i medlemsstaterne af selskaber til beskyttelse af såvel selskabsdeltagernes som tredjemands interesse [12].

37. Dette var retsgrundlaget for Rådets fjerde [13], syvende [14] og ottende [15] direktiv, om harmonisering af indholdet af henholdsvis årsregnskaber, konsoliderede regnskaber og betingelserne for autorisation af personer, der skal foretage lovpligtig revision af regnskaber.

38. Ved ottende direktiv blev de første regler om revisorers uafhængighed indført: Personer, der var autoriseret til at foretage lovpligtig revision af regnskaber, skulle opfylde visse »vandels - og uafhængighedskrav« [16].

39. I de efterfølgende år styrkede Kommissionen gennem forskellige meddelelser, initiativer og ikkebindende instrumenter [17] revisorernes uafhængighed og skabte grobunden for vedtagelsen af direktiv 2006/43 [18].

12 – Artikel 54, stk. 3, litra g).

13 – Rådets fjerde direktiv 78/660/EØF af 25.7.1978 på grundlag af traktatens artikel 54, stk. 3, litra g), om årsregnskaberne for visse selskabsformer (EFT 1978, L 222, s. 11).

14 – Rådets syvende direktiv 83/349/EØF af 13.6.1983 på grundlag af traktatens artikel 54, stk. 3, litra g), om konsoliderede regnskaber (EFT 1983, L 193, s. 1).

15 – Rådets ottende direktiv 84/253/EØF af 10.4.1984 på grundlag af traktatens artikel 54, stk. 3, litra g), om autorisation af personer, der skal foretage lovpligtig revision af regnskaber (EFT 1984, L 126, s. 20).

16 – Denne bemærkning i tredje betragtning er afspejlet i artikel 3 (med hensyn til vandel) og i artikel 24 og 27 (med hensyn til uafhængighed) i ottende direktiv.

17 – Jf. Kommissionens grønbog af 24.7.1996, Den lovpligtige revisors rolle, stilling og ansvar i Den Europæiske Union (EFT 1996, C 321, s. 1), Meddelelse fra Kommissionen om lovpligtig revision i EU: vejen frem (EFT 1998, C 143, s. 12), Kommissionens henstilling af 16.5.2002 – Revisorers uafhængighed i EU: Grundlæggende principper (EFT 2002, L 191, s. 22, herefter »Kommissionens henstilling«), eller Meddelelse af 21.5.2003 – Styrkelse af den lovpligtige revision i EU (EUT 2003, C 236, s. 2).

18 – Sådan begrundede Kommissionen det i forslaget til direktiv 2006/43 (Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om lovpligtig revision af årsregnskaber og konsoliderede regnskaber og om ændring af Rådets direktiv 78/660/EØF og 83/349/EØF (KOM/2004/0177 endelig udg.)).

40. Den oprindelige version af direktiv 2006/43 indeholdt allerede et detaljeret regelsæt for revisorers uafhængighed, som var genstand for dette direktivs kapitel IV (»faglig etik, uafhængighed, objektivitet, fortrolighed og tavshedspligt«) [19].

41. Samme oprindelige version af direktiv 2006/43 omhandlede den karensperiode, der er omtvistet i denne sag, som imidlertid indgik i kapitel X (»særlige bestemmelser for lovpligtig revision af virksomheder af interesse for offentligheden«) [20].

42. Den nuværende version af direktiv 2006/43 er blevet ændret ved direktiv 2014/56, som ændrede artikel 22 og tilføjede en ny artikel 22a, som den forelæggende ret ønsker fortolket [21]. Denne version indeholder desuden bestemmelser, der skal sikre revisorers omdømme, samt bestemmelser, der specifikt har til formål at beskytte deres uafhængighed.

C. Artikel 22a i direktiv 2006/43

43. Artikel 22a gennemfører ottende betragtning til direktiv 2014/56, hvoraf det fremgår, at »[r]evisorer […] først [bør] kunne påtage sig opgaver i den reviderede virksomhed på ledelses- eller bestyrelsesniveau, efter at der er gået et passende tidsrum siden revisionsopgavens afslutning«.

44. Rækken af forbud i artikel 22a, stk. 1, omfatter forbuddet mod, at revisoren »påtager sig en ledende stilling i den reviderede virksomhed« [litra a)]. Det præjudicielle spørgsmål har til formål at afklare tvivlen om, hvornår den pågældende *påtager sig* den ledende stilling.

1. Ordlydsfortolkning

45. For så vidt angår ordlyden kan der på grundlag af fortolkningen af bestemmelsen, hvis sprogversioner anvender ret forskellige formuleringer, ikke drages endelige konklusioner.

46. De formuleringer, der anvendes i nogle af disse versioner, foranlediger en fortolkning, der lægger vægt på den *faktiske varetagelse* af den ledende stilling og ikke på det tidspunkt, hvor revisoren ved at indgå en aftale med den reviderede virksomhed accepterer at arbejde for sidstnævnte [22].

47. Andre versioner taler derimod for det modsatrettede synspunkt og synes ikke at kræve en faktisk varetagelse af den ledende stilling i den reviderede virksomhed, idet det er tilstrækkeligt, at stillingen accepteres i henhold til en aftale [23].

19 – Den nye lovgivning ændrede politikken inden for revision som følge af »[d]en seneste tids skandaler i USA og EU[, som] har understreget, at lovpligtig revision er et vigtigt element til at sikre, at virksomhedernes regnskaber er troværdige og pålidelige«. Disse skandaler førte i USA til vedtagelsen af »Sarbanes-Oxley Act of 2002«, som underkaster leveringen af revisionstjenester en mere omfattende lovgivning og et mere omfattende tilsyn. Foranstaltningerne i den pågældende lov omfatter en karensperiode (»cooling-off period«) som den i denne sag omhandlede.

20 – I henhold til artikel 42, stk. 3, »[må] [d]en revisor eller ledende revisionspartner, som udfører den lovpligtige revision på revisionsfirmaets vegne, […] ikke påtage sig en ledende stilling i den reviderede virksomhed før to år efter fratrædelsen som revisor eller ledende revisionspartner i forbindelse med revisionsopgaven«.

21 – Den ændrede ordlyd af artikel 22 kræver, at revisoren er uafhængig »både i den periode, som regnskabet, der skal revideres, dækker, og i den periode, hvor den lovpligtige revision udføres«, og indeholder flere detaljer med hensyn til revisorers forpligtelser i forbindelse med eventuelle trusler mod deres uafhængighed.

22 – F.eks. den franske version (»occuper un poste«).

23 – Især den italienske version (»accettare una funzione dirigenziale di rilievo nell'ente sottoposto a revisione«) fremhæver, at det er tilstrækkeligt, at stillingen *accepteres* og ikke nødvendigvis varetages i praksis. Formuleringen »asuma« (»påtager sig«) i den spanske eller den portugisiske version (»assume posições de gestão fundamentais na entidade auditada«) kan ligeledes fortolkes som blot en accept af stillingen. Det verbum, der anvendes i den finske version, »vastaanottaa«, kan også betyde at acceptere på en måde, der er mere i tråd med den tyske (»übernehmen«) og den engelske version (»take up a key management position«).

48. På grund af forskellene mellem sprogversionerne er det således ikke muligt at anvende ordlyden af én af disse for at udlede den egentlige betydning af bestemmelsen [24].

49. Dermed er det nødvendigt at anvende de øvrige af Domstolens sædvanlige fortolkningskriterier [25], dvs. formålet med bestemmelsen og den sammenhæng, hvori den indgår.

2. Formålsfortolkning

50. Såvel Kommissionen [26] som revisionsudvalget [27] er enige om den store betydning af det eksterne perspektiv på revisorernes uafhængighed og har foreslået en – i det væsentlige – teleologisk fortolkning af artikel 22a i direktiv 2006/43.

51. De har fremhævet, at karensperioden har til formål at sikre denne uafhængighed, som er relevant for så vidt angår dens interne (relationer mellem revisoren og den reviderede virksomhed) og eksterne dimension: offentligheden har tiltro til revisorens uafhængighed, som ikke ville bestå, hvis den pågældende i forbindelse med revisionsopgaven eller efter fratrædelsen som ledende revisionspartner umiddelbart (eller efter en kort periode) kunne påtage sig en ledende stilling i den reviderede virksomhed.

52. Efter min opfattelse har det omtvistede forbud til formål at forhindre, at revisoren (eller det revisionsfirma, som den pågældende er ledende revisionspartner i) lader sig friste til at afgive en påtegning, der er imødekommende over for den reviderede virksomhed, som i en nær fremtid *belønner* dette med en ledende stilling.

53. I denne forstand foregriber bestemmelsen risikoen for, at revisoren på det pågældende tidspunkt eller i en nær fremtid har egeninteresser i de virksomheder, som den pågældende gransker, som kan have indflydelse på den pågældendes arbejdsopgave.

54. Der kan opstå en interessekonflikt mellem revisorens pligt og (fremtidige) udsigter til beskæftigelse hos den reviderede virksomhed, når disse parters kontraktmæssige forhold dannes eller forberedes i forbindelse med udførelsen af revisionsopgaven. Såfremt dette er tilfældet, kan det forventes, at den ledende revisionspartners arbejde påvirkes af den pågældendes betroede forpligtelser over for den fremtidige arbejdsgiver.

55. Bestemmelsen har således til formål så vidt muligt at fjerne det incitament, som revisoren kan have til at planlægge eller indgå en ansættelsesaftale med den reviderede virksomhed, mens den pågældende har status som ledende revisionspartner i forbindelse med revisionsopgaven [28].

56. Således som Kommissionen og revisionsudvalget har anført, beskytter forbuddet mod, at den ledende revisionspartner, mens den pågældende har denne funktion og i en bestemt efterfølgende periode, påtager sig en ledende stilling i den reviderede virksomhed, tredjemands tillid til, at revisionen udføres på en pålidelig måde. Dette forbud bidrager samtidig til at få markederne til at fungere korrekt, hvilket fremhæves i niende betragtning til direktiv 2006/43 [29].

24 – Det følger af Domstolens faste praksis, at en ren ordlydsfortolkning af én eller flere sprogudgaver af en flersproget EU-retlig tekst, hvorved andre udelukkes, ikke kan lægges til grund, idet den ensartede anvendelse af EU's normer kræver, at de fortolkes navnlig i lyset af deres affattelse på alle sprogene. Jf. bl.a. dom af 26.9.2013, Kommissionen mod Spanien (C-189/11, EU:C:2013:587, præmis 56).

25 – »Det følger af fast retspraksis, at der ved fortolkningen af en EU-retlig bestemmelse ikke blot skal tages hensyn til dennes ordlyd, men også til den sammenhæng, hvori den indgår, og til de mål, der forfølges med den ordning, som den udgør en del af« (dom af 3.9.2020, Niki Luftfahrt, C-530/19, EU:C:2020:635, præmis 23).

26 – Punkt 13 i Kommissionens skriftlige indlæg.

27 – Forelæggelsesafgørelsens præmis 9.

28 – For så vidt angår de øvrige revisorer, der er involveret, finder bestemmelsen anvendelse i det øjeblik, hvor de direkte deltager i udarbejdelsen af revisionspåtegningen.

29 –

57. Offentlighedens tillid til, at årsregnskaberne giver et retvisende billede af en virksomhed, er en afgørende faktor for alle, der kan have forbindelse til den pågældende virksomhed, hvad enten der er tale om investorer, kreditorer, ansatte eller tredjemænd.

58. Tilliden til, at revisionen af regnskaberne er pålidelig, er ud fra et andet perspektiv en mekanisme til at beskytte værdien af aktionærers eller selskabsdeltageres aktier eller andele samt et effektivt redskab til en forsvarlig selskabsforvaltning. Manglende tillid forårsager et fald i værdien af aktierne eller andelene såvel på grund af markedets manglende tillid til selskabets situation som på grund af ledernes manglende evne til at forvalte selskabet uden pålidelige oplysninger.

59. Punkt 1, nr. 1), i Kommissionens henstilling fremhæver, at »[d]en vigtigste måde, hvorpå revisor kan vise offentligheden, at en lovpligtig revision udføres i overensstemmelse med disse principper, er ved at handle, og ses handle, uafhængigt« [30].

60. Disse betragtninger er gyldige, selv hvis det godtages, at den ledende revisionspartner i revisionsfirmaet i et konkret tilfælde ikke *faktisk* er i stand til at påvirke resultatet af analysen af den reviderede virksomheds regnskaber.

61. Beskyttelsen af den ledende revisionspartners faglige uafhængighed og upartiskhed kræver under alle omstændigheder, at den pågældende ikke kan påtage sig en ledende stilling i den reviderede virksomhed før og under karensperioden.

3. Systematisk fortolkning

62. Revisorers hæderlighed [31] og offentlighedens tillid til integriteten (og kvaliteten) i deres arbejde [32] er forhold, som på hinanden følgende EU-retlige bestemmelser har forsøgt at værne om.

63. Artikel 22, stk. 2, i direktiv 2006/43 advarer mod interessekonflikter mellem revisoren (eller revisionsfirmaet) og den reviderede virksomhed. Disse risici kan opstå som følge af »[…] finansielle, personlige, forretnings- eller ansættelses- eller andre forhold« mellem de nævnte parter, på baggrund af hvilke »en objektiv, fornuftig og velinformeret tredjepart, under hensyn til de sikkerhedsforanstaltninger, der er truffet, ville konkludere, at revisorens eller revisionsfirmaets uafhængighed er bragt i fare«.

64. I samme artikels stk. 4 udelukkes det, at en revisor eller et revisionsfirma kan udføre deres arbejde for en revideret virksomhed, til hvilken de »i den periode, der er omhandlet i stk. 1, har haft et ansættelses-, forretnings- eller andet forhold […] der kan medføre eller generelt opfattes som en årsag til interessekonflikter«.

»At revisorer udøver en funktion i offentlighedens interesse, betyder, at en større gruppe mennesker og institutioner stoler på kvaliteten af en revisors arbejde. En god revisionskvalitet bidrager til at få markederne til at fungere korrekt ved at øge regnskabernes integritet og effektivitet.«

30 – Følgende fremgår af første og anden betragtning til denne henstilling: »Revisors uafhængighed er af fundamental betydning for offentlighedens tillid til revisionsberetninger. Det øger troværdigheden af offentliggjorte finansielle oplysninger og er afgørende for investorer, kreditorer, ansatte og andre interessenter i virksomhederne i EU. Dette gælder specielt, når selskabets virksomhed er af interesse for almenheden (f.eks. børsnoterede selskaber, kreditinstitutter, forsikringsselskaber, investeringsforeninger og investeringsfirmaer). […] Uafhængighed er også revisorprofessionens vigtigste middel til at vise offentligheden og tilsynsmyndighederne, at revisorerne og revisionsfirmaerne opfylder deres opgave på et niveau, der opfylder fastsatte etiske principper, specielt principperne om integritet og objektivitet.«

31 – Artikel 4 i direktiv 2006/43 bestemmer følgende: »Medlemsstaternes kompetente myndigheder kan kun godkende fysiske personer eller revisionsfirmaer med et godt omdømme«. Ottende direktivs artikel 3 gik i samme retning ved at henvise til »personer, der fører en retskaffen vandel«.

32 – Niende betragtning til direktiv 2006/43: »At revisorer udøver en funktion i offentlighedens interesse, betyder, at en større gruppe mennesker og institutioner stoler på kvaliteten af en revisors arbejde. En god revisionskvalitet bidrager til at få markederne til at fungere korrekt ved at øge regnskabernes integritet og effektivitet.«

65. Disse forholdsregler vidner om, at fortolkningen af direktiv 2006/43 ud fra et systematisk synspunkt skal bevare et af de elementer, der er afgørende for revisorernes hæderlighed eller omdømme, uden at offentlighedens tillid forsvinder: ingen reelle interessekonflikter eller interessekonflikter, som med rimelighed kan forudses, som påvirker eller kan påvirke de pågældendes arbejde.

66. Ifølge EU-lovgiver er revisorens uafhængighed så vigtig i såvel den eksterne som den interne dimension, og enhver mistanke, i offentlighedens øjne, om, at der er for *tætte bånd* mellem den part, der reviderer, og den reviderede part, bør undgås [33].

67. Disse forholdsregler er logiske, hvis der henses til betydningen af og begrundelsen for revisionen samt selve den funktion, som offentliggørelsen af selskabernes regnskaber har i en markedsøkonomi.

68. Artikel 22, stk. 1, in fine, i direktiv 2006/43 henviser i denne forbindelse også til tredjemands opfattelse: relationerne mellem revisoren (eller revisionsfirmaet) og den reviderede virksomhed må ikke medføre, at en »objektiv, fornuftig og velinformeret tredjepart, under hensyn til de sikkerhedsforanstaltninger, der er truffet, ville konkludere, at revisorens eller revisionsfirmaets uafhængighed er bragt i fare«.

69. Sammenfattende er en relation, der kan skabe en interessekonflikt, lige så uønsket som en relation, der med rimelighed kan opfattes som en mulig årsag til en interessekonflikt.

4. Anvendelsen af disse kriterier på den foreliggende sag

70. Udgangspunktet er, at den ledende revisionspartner i den foreliggende sag hverken kunne påtage sig en ledende stilling i den reviderede virksomhed, mens den pågældende udførte sine opgaver i forbindelse med revisionsopgaven, eller i en efterfølgende periode på to år efter dette arbejdes ophør.

71. Dette forbud blev som nævnt tilsidesat, hvilket den pågældende i det mindste indirekte har erkendt, idet den pågældende kun har nedlagt påstand om nedsættelse (og ikke om annullation) af den pålagte bøde.

72. Den omstændighed, at en ledende revisionspartner i et revisionsfirma underskriver en ansættelsesaftale (for at varetage en ledende stilling) med den reviderede virksomhed, mens den pågældende udfører sine opgaver i førstnævnte, vidner om en potentiel interessekonflikt, som er tilstrækkelig til at påvirke den pågældendes uafhængighed.

73. Denne bedømmelse berøres ikke af den omstændighed, at virkningen af ansættelsesaftalen, som blev indgået, da den pågældende endnu ikke havde fratrådt sin stilling som ledende revisionspartner (hvilket skete den 31.8.2018), blev udsat flere måneder indtil offentliggørelsen af revisionspåtegningen for 2018.

74. Det, der er afgørende (og det, som en »objektiv, fornuftig og velinformeret« tredjepart kan udlede), er, at selv om aftalen blev indgået den 12. juli 2018 efter underskrivelsen af revisionspåtegningen, eksisterede der på dette tidspunkt allerede et arbejdsforhold mellem den ledende revisionspartner (eller den pågældendes revisionsfirma), der var ansvarlig for opgaven, og den reviderede virksomhed.

33 – Der anvendes en lignende tilgang i USA: Den amerikanske højesteret har udtalt følgende: »the SEC requires the filing of audited financial statements to obviate the fear of loss from reliance on inaccurate information, thereby encouraging public investment in the Nation's industries. It is therefore not enough that financial statements *be* accurate; the public must also *perceive* them as being accurate. Public faith in the reliability of a corporation's financial statements depends on the public perception of the outside auditor as an independent professional.... If investors were to view the auditor as an advocate for the corporate client, the value of the audit function itself might well be lost« (fremhævet i originalteksten). De Forenede Stater mod Arthur Young and Co., 465 US 805, 819 nr. 15 (1984).

75. Det er desuden logisk at fastslå, at forhandlingerne om ansættelsesforholdet med den reviderede virksomhed ikke blot fandt sted med den person, der var ledende revisionspartner i revisionsfirmaet, men derimod også, da den pågældende var ansvarlig for revisionsopgaverne i forbindelse med den virksomhed, som var under granskning. Dette ville en »objektiv, rimelig og informeret« tredjepart atter kunne konkludere.

76. Det afgørende element i denne bedømmelse er således ikke det tidspunkt, hvor den ledende revisionspartner faktisk begynder at varetage sin ledende stilling i den reviderede virksomhed, men derimod den dato, hvor den pågældende indgår aftale med sidstnævnte om at påtage sig denne stilling.

77. Denne aftale afføder allerede gensidige forpligtelser, der er uforenelige med den ledende revisionspartners status som ansvarlig i det revisionsfirma, der havde fået til opgave at revidere den reviderede virksomheds regnskaber.

78. Denne aftale kaster desuden skygger bagud, således at den udefra logisk opfattes som et udtryk for en reel eller potentiel konflikt, som er i strid med uafhængigheden og upartiskheden hos den ledende revisionspartner og revisionsfirmaet, som kan have en indvirkning på pålideligheden af revisionen af den reviderede virksomheds regnskaber.

V. Forslag til afgørelse

79. På baggrund af det ovenstående foreslår jeg, at Domstolen besvarer det af Helsingin hallinto-oikeus (forvaltningsdomstol i Helsinki, Finland) forelagte spørgsmål på følgende måde:

»Artikel 22a, stk. 1, litra a), i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/43/EF af 17. maj 2006 om lovpligtig revision af årsregnskaber og konsoliderede regnskaber, om ændring af Rådets direktiv 78/660/EØF og 83/349/EØF og om ophævelse af Rådets direktiv 84/253/EØF, som ændret ved direktiv 2014/56/EU, bør fortolkes således, at en ledende revisionspartner påtager sig en ledende stilling i den reviderede virksomhed, når den pågældende indgår ansættelsesaftalen desangående med sidstnævnte, selv om den pågældende først tiltræder i den reviderede virksomhed nogle måneder efter indgåelsen af denne aftale.«